

Inserati se sprejemajo in velja tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišтво (administracija) in ekspedicija na velikem trgu h. številka 9, II. nadstropji.

SLOVENEC.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarad božičnih praznikov izide prihodnja številka „Slovenca“ 28. decembra.

Vabilo k naročevanju „SLOVENCA“

za prvo četrtletje prih. leta.

List po pošti prejemati velja pri trikratnem izhajanju za celo leto . . . 10 gl. — kr.
„ pol leta . . . 5 " — "
„ četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji sprejemati:

Za celo leto 8 gl. 40 kr.
„ pol leta 4 " 20 "
„ četrt leta 2 " 10 "
Posamezne številke 7 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

List pošljemo, kakor je že v navadi, vsem dosedanjim naročnikom. Kdor se ne misli naročiti, naj ga pošlje nazaj, ker ga sicer imamo kot naročnika.

Naročnina se pošilja najceneje po poštah nakaznicah (Postanweisungen).

Opomba 1. Kdor je kaj na dolgu, tega prosimo, da do novega leta svoj dolg poravná, ker lahko mogoče, da bo kak spremen z listom in tedaj moramo tudi mi vse staro poravnati.

Opomba 2. Spremen bo gotov, le časa spreminja se ne moremo naznaniti. Nameravali smo o novem letu z dnevnikom začeti, a človek misli, nepričakovani „Streiki“ so pa vse pokvarili. Toraj prosimo malo potrpljenja. Vravvalo se že bode, ker je vse naročeno, le časa določiti še ne moremo. Kolikor naročnine kdo pošlje, toliko se je bo vračunilo.

Vredništvo in opravišstvo.

27. decembra 1282—1882.

Za našo mogočno in slavno habsburško rodbino, za celo Avstrijo je Št. Janžev dan 27. t. m. vesel in pomenljiv dan. Preteklo bo 600 let, odkar je Rudolf I habsburški, začetnik naše slavne vladajoče hiše, v državnem zboru v Avgaburg-u, z dovoljenjem volilnih knezov svojima sinovoma Albertu in Rudolfu izročil dele sedanje Avstrije, namreč: Avstrijo, Štajersko, Kranjsko in druge slovenske pokrajine ter tako postavil temelj današnjemu cesarstvu. Niti slučajno niti siloma tudi z diplomatično zvijačo ne, ampak po slovesnih pogodbah, po srečnih zakonih in prosti volji narodov pripadale so poznejše leta tej habsburški rodovini kraljestva in dežele, iz katerih sedanja država obstoji, ktera v sedanjem vladarju čisla svojega prestoritelja, ki se je modro ozrl na potrebe narodov časa. Zares pomenljive so besede njegove, s katerimi si je med drugimi dobrotnostmi svojimi, ktere kinčajo skozi vse stoletja to hišo, pridobil srca svojih podložnih: „Naredite mir z mojimi narodi“.

Na podlagi vstave, ktero je vsem izdal v dobi svojih najboljših moških let zdaj po očetovsko skrbi za vse svoje različne narode, da bi srečnega in mogočnega storil Poljska in Rusina, Čeha in Slovaka, Nemca in Madjara, Slovenca in Hrvat, Rumuna in Talijana pa tudi Ercegovca in Bošnjaka. Srečo, mir, pravico in zadovoljnost ima najti vsak po mislih tega nam zares blagega vladarja pod njegovo desnico in pod perutmi njegovega orla zadobiti vsak zavetje, naj bo kterega koli jezika. Da

bi ljubi Bog, vladar vseh narodov in držav, požrtvovalni trud in očetovske skrbi našega presvitlega cesarja obilno blagoslovil in z najboljšim vspehom venčal, da bi se Njegove goreče želje spolnile, videti kako v državi raste pravi verski čut, strah Božji, zvestoba, mir in edinost med raznimi narodi, da se poštenost in pravičnost in vse čednost, ki so kinč zvestih podložnih in pobožnih kristijanov čedalje bolj razcvitajo, zato se hočemo tudi mi Slovenci, zvesti prebivalci najstarejših kronovin mogočne Avstrije, že letos tega zgodovinskega dneva spominjati in vedno goreče prositi, da naj nam Bog ohrani in obvaruje cesarja, Avstrijo!

Slovesno bomo pa obhajali ta spomin prihodnje leto 11. dne meseca julija, ko so se slovenski stanoviti habsburški rodbini poklonili, vsestransko se še delajo priprave, kako bi naš sicer mali, pa vedno verni in zvesti narod zamogel dostojno sprejeti svojega po vse dobrotnega in skrbnega očeta. Že zdaj se radujemo in veselimo dneva ter se srečne šteujemo, ko bode po svoji nam dani obljubi naš preljubljeni vladar, varh in dobrotnik za nekaj dni bival med nami.

Nova obrtniška postava.

Z Dunaja, 17. decembra.

V sinočnji seji, ki se je pričela zvečer ob sedmih, nadaljeval je državni zbor posvetovanje o obrtniških zadrugah. Grof Wurmbbrand nasvetoval je, da naj bi se zadrugah zborovanj s posvetovalnim glasom ne vdeleževala samo dva in ne več ko šest pomočnikov

„O starosti človeškega rodu“.

Spisal Ivan Šubic.

„Ljubljanski Zvon“ II. leto, 12. zvezek str. 750—754.

„Slovenski pisarji — to ime bodi sploh vsem onim, katerim ne smemo reči pisatelji, in katerih čislo je tema — nemajo v današnjih časih nikakoršnega spoštovanja do občinstva in zatoraj nikakoršnega spoštovanja sami do sebe, ker drugače ne bi mogli dajati med ljudi tacihi stvari, kakoršne zdaj čisto dobivamo. Nič jim ni do prve pisateljske dolžnosti, katera neizprosno ukazuje: poprej se uči sam, o čemur hočeš potlej druge učiti v knjigah! Ali mej nami se malo kdo uči, kolikor bi potreboval, a vendar vsak pisari. Puhla nevednost oholo gospoduje na skrpanem prestolu, s katerega se v zobe reži razmišljevanju, trudu, razumu in učenosti. Naši pisarji na tanko vedo, zakaj smejo tako delati. Saj nam je vse dobro, vse na hvalo, kar koli pride iz kacega kota, imej si kaj vrednosti v sebi, ali nič, bodi si s premiseikom zbrano ter lepo in skrbno spisano, ali z raskavo metlo na kup zdrgneno. Kakšno duševno ubožstvo, kaka nekritičnost, nezrelost in vihravost, ko-

liko nevednosti, kak strašen jezik je čisto po zdanjih knjižnih proizvodih; a kako vrhu vsega tega njih roditelji prevzetno gledajo, ter kako nos vihajo sami o svoji ceni! Če temu nečistemu curku v slovenskem slovstvu ne zapremo zatvornic, to bode mej nami konec vsega napredka, pokop vsega narodnega izobraževanja, povrat kosmatega barbarstva in tacega pisanja, kakoršnega se niti Marko Pohlin poleg vsega napora vendar ni mogel dokopati“.

Te besede, ktere je postavil Levstik na čelo kritiki, ktero je spisal o Kleinmayerjevi „Zgodovini slovenskega slovstva“ — so bile li v onem slučaju povsem opravičene, ali ne. v to se ne maram spuščati — te besede veljajo gotovo brez pretiravanja, da smeje bi se še za mnogo poostriti glede pisca, kterega spis leži pred nami. Še poostriti pravim bi se dale, in sicer tem bolj, kolikor važnejša je tvarina, ktero obdeluje ta spis od one, ktero nam pedaja slovstvena zgodovina. Govori se namreč tukaj o velevažni stvari, za ktero se vsakdo, bodisi priprosto ali olikan, bolj ali manj zanima, ker vsakdo želi izvedeti kaj natančnejega o svojih pradedih, želi izvedeti starost človeškega rodu. Zlasti pa še, ker je

s tem vprašanjem pretesno zvezano tudi vprašanje: kdo sem? od kod sem? in čemu sem na svetu? Poglavitna vprašanja, katerih ne sme nihče prezirati, glede katerih ne sme nihče dvomiti, marveč znati si mora odgovoriti na aje slehrni in sicer popolnoma odločno.

Toda, da preidem že na spis, ki se odlikuje zlasti po tem, da je nezasišano puhel in plitev, omenimo naj že koj s početka, da ne nameravam svojimi opazkami drugzega, nego resnici dati spričevanje, ker mi je pred vsem „maxime amica veritas“.

G. Ivan Šubic svoj spis tako-le začelja:

„Znano je, da delimo zgodovino človeškega bivanja na zemlji v dve dobi, v prazgodovinsko in zgodovinsko; o prvi vemo pač malo in le redki ostanki iz teh davno minulih dnij nam pričajo o tedanjem človeku, ki takrat pač še ni poznal stalnega doma in blagoslova njegovega. Divji lovec se je potikal in plazil po neizmernih gozdih, boreč se z divjačino za živež in obstanek, ali pa si je postavil v močvirjih in jezerih na kole svoje kočice ter se je od tam branil napadov z nepopolnim kamenitim orodjem in s pomočjo mokrega elementa, ki ga je obdajal“.

kakor nasvetuje odsek, ampak 6 do 100, vendar pa njih število ne bi smelo presegati tretjine združenih mojstrov. Löblich pa mu nasprotuje, češ, da bi se s tem delavcem ne vstregalo, in da ravno taki govorijo le še bolj širijo in netijo razdraženost med mojstri in pomočniki. Samo to bi on svetoval, da bi se smelo število pomočniških zastopnikov pomnožiti, kjer bi imele zadruge jako veliko udov. Vlado zastopnik in poročevalec se pa tema nasvetoma upirata kazaje, da sta v nasprotju z že storjenimi sklepi, in § 119 se sprejme brez premembe, ravno tako §§ 119 a do 119 f.

Pri § 120 predlaga Löblich, da bi smel v odbor izvoljeni pomočnik, ako zgubi delo, še 6 tednov opravljati odbornišvo, ne pa samo 14 dni, kakor svetuje odsek. Maček podpira ta predlog, in ker poročevalec pravi, da on nima nič ugovarjati, se Löblichov nasvet sprejme z veliko večino.

Dolg razgovor se prične pri § 121, ki govori o bolniških blagajnicah. Maček pravi, da bi morale biti te blagajnice obširnejše, da bi morale druga drugo podpirati in bi dobivale podporo tudi bolni delavci brez službe. Pri tej priliki pa je Maček zopet grajal, da je odsekovo delo površno, da se zbornici tolikanj mudi s posvetovanjem itd., da bi moral Maček, ki je bil sam v odseku, iz lastne skušnje vedeti, kako vsestransko, temeljito in natančno je obravnaval odbor posamezne paragrafe. Tudi Mauthner je danes ravno tako sodbo izrekel, češ, da je odsek (Ausschuss) zbornici podal slabo robo (ausschussarbeit), ker so se morali nekteri paragrafi premeniti, nekteri izpustiti itd. Tega pa mož ni pomislil, da so ravno levičarski odborniki v družbi s Poljaki sestavili paragrafa 56 in 57, kterima so odborniki českega in Hohenwartovega kluba že tedaj odločno oporekali in izrekli nado, da zbornica teh paragrafov ne bode sprejela, kar se je tudi zgodilo. Ako sta bila toraj slaba, zadeva krivda levičarje ne pa večine odsekov.

Vladni zastopnik baron Weigelsperg ugovarja, da je Maček omenjal samo izjem, ki se pa v postavo ne morejo sprejemati. Sicer pa so se naj boljši strokovnjaki izrekli zoper tako vrvanje blagajnic, kakoršno želi Maček. Maček je bil v svojem govoru napal tudi

Löblich, ker je skoraj pri vsakem paragrafu poprijel besedo, pa Löblich ga je dobro zavrnil, da mora on govoriti, ker je edini obrtnik v zbornici (kar pa ni res, ker je tudi drugih obrtnikov med poslanci Pis.) in se potegniti za svoje tovariše. Po prihodnjih volitvah upa, da bode pridobil kakih 12 tovarišev in potem mu ne bode treba samemu govoriti. Tudi nasvetuje dostavek, da se denarji bolniških blagajnic ne smejo obračati v druge namene, kakor v podporo bolnim pomočnikom.

Še strastneje kakor Maček govoril je Fridrich Suess. Trdil je, da samo levičarji imajo srce za delavce, ter priporočal, naj se vsestransko pretresajo nasveti kupčijskih zbornic, zlasti pa dunajske kupčijske zbornice, ki prav dobro želi delavcem, kterim se desnica državnega zbora le hlini.

Govoril je še poslanec Haardt ter priporočal, naj se v postavo sprejme dostavek, da tistim, ki so že zdaj udje kake bolnišne od gosposke dovoljene blagajnice, ni treba pristopiti k združnim bolnišnim blagajnicam. Pa poročevalec grof Belcredi ni pritrdil temu nasvetu, pač pa je priporočal dostavek Löblichov, ki se pri glasovanju s § 121, kakor ga je nasvetoval odsek, res tudi sprejme. Dostavek Haardtov pa se zavrže.

Ker je bila ura že skoraj deset, predsednik sklene sejo z naznanilom, da se bode obravnavala danes v nedeljo o poludne nadaljevala.

Poseben primerljivej je hotel, da je ravno danes, v nedeljo poslanec Fuchs stavil samostojni predlog o posvečevanju nedelj, ko je državni zbor pet ur zboroval, da bi dovršil obrtnijsko postavo. Levičarji so hotli še v zadnjem trenutku reč zavleči in so nenavadno dolgo govorili pri vsaki še tako malenkostni reči. Prvi se je k § 121 a) oglasil Mauthner ter v dolgem govoru dokazoval, da delavci nimajo zadostnega poročstva za podporo iz bolniških blagajnic. Tudi je prijemal, kakor sem že gori omenjal, odsek, in se norčeval iz obrtnijske postave. Pa § 121 a) sprejel se je vendar brez premembe.

Pri § 121 b) govoril je dolgočasni Menger ter nasvetoval dostavek, da se že obstoječe do vlade dovoljene bolnišne blagajnice ne morejo siliti premeniti svojih pravil. Pa ta

dostavek je bil zavržen, ker mu je vladni zastopnik ugovarjal in §§ 121 b) do 121 c) bili so sprejeti brez premembe.

Prav po nepotrebnem oglasil se je še na desnici dr. Vitezic ter nasvetoval nekatere popravke in pa premembo § 121 e), da gosposki ni treba vprašati zadrug, kadar ima potrditi premenjena pravila. Pa tudi ti nasveti so bili zavrženi in paragrafi 121 e) do 121 h) sprejeti po predlogu odsekovem, ravno tako ostali paragrafi 122 do 130, pri kterih je le Löblich imel nekaj omenjati.

Ko so prišli pa v razgovor vvodni členi, bila sta I. in II. sprejeta brez ugovora, pri tretjem pa se je oglasil dr. Herbst, ter v dolgem govoru našteval nevarnosti, ki jih bode nova postava imela za samostojne obrtnike, zlasti pa za nje, ki so bili morda obrtnijstvo za nekoliko časa popustili, pa ga hočejo zopet pričeti. Ne bo se namreč vedilo, ali se bo od takih in od sedanjih obrtnikov sploh tudi zahtevalo, naj spričajo da so se obrtnijstva izučili, ali pa ne. Nasvetuje toraj, naj se v postavo sprejme, 1. da postava ne omeja dosedanjih pravic, 2. da se od obrtnikov, ki so obrtnijstvo popustili, pa ga hočejo zopet pričeti, ne sme zahtevati spričevalo, da so v njem izučeni, in 3. da kdor je, preden postava stopi v veljavo, delal pri kakem obrtnijstvu ali v fabriki, že s tem pridobi spričevalo izučanja svojega, ako dokaže, da je toliko let, kakor postava zahteva, že delal, ko je postava prišla v veljavo.

Minister Pino je ugovarjal, da se to ume samo po sebi; nobena postava ne sega nazaj. Ako bi pa kje trebalo kaj pregledati, bode vlada to prav rada storila. Tudi poročevalec Belcredi govoril je v tem smislu ter še posebej povdarjal, da ostane v veljavi 6. člen dosedanje vvodne postave, ki izrečno določuje, da se postava ne dotika dosedanjih pravic. Drugi nasvet Herbstov pa bi bil jako nevaren, ker določuje, da bi smel kdo pričeti rokodelstvo, ki ga je moral morda ravno zaradi svoje nezmožnosti in neizurjenosti opustiti, ne da bi moral dokazati, da se je med tem časom izučil.

Schönerer porabil je to priliko za nasvet, naj se ta reč, preden se sklepa še enkrat iz-

Koj v prvi vrstici govori tedaj o razdelitvi „zgodovine človeškega bivanja na zemlji v dve dobi, v prazgodovinsko in zgodovinsko“. Sklicuje se na razdelitev, ktera je po njegovih besedah soditi, splošno znana; in vendar si upam trditi, da večina bralcev, večina slovenskega razumništva te razdelitve ne pozna in ne priznava, in to po pravici, ker ta razdelitev v smislu pisčevem nima nobenega pomena. To pa iz sledečih vzrokov. Prvič se ta razdelitev ne da raztegniti na vse človeštvo, na občno zgodovino. (To pa radi tega, ker je premalo obsežna.) Gotovo umeva pisec pod „dobo prazgodovinsko“ tisto dobo, o kateri nam ne spričujejo nikaki zgodovinski podatki, o kateri nam ne govori nobeno zgodovinsko sporočilo.

To pa ne velja za vse ljudstva enako, ampak je za razne ljudstva tudi zelo različno. Vse n. pr. kar se je godilo pred Kristusovim rojstvom in prav mnogi dogodki, ki segajo do petega stoletja po Kristusu, vse to je za vzhodno in severno Evropo prazgodovinsko, ker iz te dobe iz teh krajev nimamo nič zgodovinskih sporočil. Vse skoraj, kar so Slovani delali pred preseljevanjem narodov, je za nas prazgodovinsko, ker nam zgodovina o tistih časih ničesar ne poroča. In vendar so v tem času,

ko še traja prazgodovinska doba za Slovane, druga zelo omikana ljudstva kakor Feničani, Egipčani, Grki stopila že skoraj popolnoma iz zgodovinskega pozorišča, in tudi Rimljani izgubljali so se polagoma. Iz tega se vidi, da bi se ta razdelitev k večjemu dala uporabiti za jedno in tisto ljudstvo. Ako pa govorimo o zgodovini v obče — kar tudi pisatelj namerava, ker govori sploh o zgodovini človeškega bivanja na zemlji —, teh v omiki zastalnih ljudstev nikakor ne smemo prištevati prazgodovinskim. Egipčani, Judi in Kitajci pripisujejo svoji zgodovini toliko starost, prilastujejo ji toliko tisoč let, da se morajo zgodovinopisci mnogo mnogo truditi, ako hočejo iz teh neznansko velikih števil sestaviti gotovo kronologijo. Dognano je, da ste bili deželi Kitajska in Egipt vsaj 3000 let pr. Kr. že naseljeni. Kovine izdelovati znali so ljudje že davno pred potopom. Mojzes pripoveduje v prvi svoji knjigi (Geneza 4, 22) „da je bil Tubalkajn kladvar in kovač vsega orodja iz bronu in železa“.

Tukaj imamo tedaj zgodovinsko sporočilo, ktero kaže, da so že v onih davnih časih rabili kovine. Si li moremo in smemo misliti, da so ob taistem času tudi na zahodu n. pr.

v Evropi znali izdelovati orodje iz kovin? Ako vzamemo, da je Evropa svoje prebivalstvo dobila iz Azije, kar ni dvomiti, morajo prebivalci Evrope biti primerno mlaji. Najbrže poprijeli so se kovinskega orodja tudi mnogo kasneje, kakor na vzhodu. In ko bi bili tudi ob enem s zapadnimi narodi jeli rabiti kovinsko orodje, bi vendar to dobo na zapadu morali prištevati prazgodovinski, uno pa zgodovinski, če prav bi se bilo oboje v taistem času vršilo.

Prazgodovinsko v pravem pomenu besede sme se nazivati le to, kar je bilo pred vso zgodovino. Ker se pa zgodovina pričinja z onim trenutkom, ko je človek nastopil na zemljo in ker nam o ti dobi poroča zanesljivo pisano sporočilo, namreč sv. pismo, je razvidno, da prav za prav prazgodovinske dobe v splošnem smislu, kakor jo Šubic kot v obče znano slika, še nimamo ne. „Prazgodovinska“ zgodovina je tedaj nekaj protislovnega. Zato si tudi ni mogoče misliti, da bi bil kdaj kak prazgodovinski človek živel. Take prazgodovinske ljudi, kteri se nahajajo le v domišljiji nekterih puhlih učenjakov, kratili so za „Predadamovce“. Da pa teh nikdar ni bilo, je pač lahko umeti. Ker ako si mislimo pri besedi Predadamovci ljudi, potem jih ne

roči obrtnijskemu odseku, in levičarji so zvesti svojim načelom, novo obrtnijsko postavo kolikor mogoče ovirati, podpirali ta predlog pa so z njim ostali v manjšini s 122 glasovi proti 162. Poročevalec je imel toraj prav, ko je o predlogih Herbstovih rekel, da imajo prav za prav namen, obrtnijsko postavo, ako bi bilo mogoče, še v zadnjem trenutku zabraniti.

Pri glasovanju se člen III. sprejme po nasvetu odsekov, dostavki Herbstovi pa se po ustmenem glasovanju zavržejo s 150 glasovi proti 135. Po nasvetu Lienbacherjevem se je naj prej glasovalo o nasvetu 1. in 3., za ktera je glasoval tudi on, in treba bi bilo ustmenega glasovanja še o 2. nasvetu, pa Chlumecky je umaknil svoj predlog, ker je bila ura že pet, in poslancev še nihče ni kosil. Sprejeti so bili potem še drugi členi, s tem postava v drugem branji po silnem trudu dovršena. Jutri bo zadnja seja pred prazniki in se ima postava sprejeti še v tretjem branji ter voliti odsek za predlog o Tirolcih in Koroskih. Obrtnijska postava bo šla potem v gospodsko zbornico, ki jo bode skoraj sprejela brez bistvenih poprav, in 6 mesecev potem, ko bode razglašena, zadobila bo svojo veljavo.

A. M. Slomšek čez dvajset let. *)

Kdor svojih slavnih prednikov ne časti, njih vrli naslednik biti ne zasluži.

Slomšek.

„Našega škofa in stebra katoliške cerkve, — očeta in branitelja nas ubogih Slovencev našega prvega govornika in pisatelja ni več — Anton Martin Slomšek že počiva v črni zemlji! Izgubili smo ga, ko ga najbolj potrebujemo, potrebujemo za sveto cerkev, za mili naš jezik. Kdo nam zaceli krvavo rano, kdo povrne neizmerao izgubo? — Presvitli knezoškof Anton Martin so nam Slovencem živeli, so nas Slovence v srcu svojem nosili, za nas Slovence se trudili tukaj na zemlji; — tudi sedaj tam gori pred prestolom božjim ne bodo zabili nas Slovencev: to nas tolaži, nam srce hladi in solze otira.

Toda tudi tukaj na zemlji še bodo med nami hodili, nas vнемali in budili, nas vodili

*) Prosimo druge liste slovenske, ako jim ljubo, da objavijo ta poziv!

in učili: „njih lepa slovenska beseda bode med Slovenci živela, doker ne strohni poslednjega Slovenca poslednja kost v prah! — — —“

Tako so tužni in tolažilni glasovi odmevali pred dvajsetimi leti povsod, kjer so govorili beseda slovenska; njih jek se je čul pri sorodnih nam narodih slovanskih in izgubljač se glasil tudi po bližnjih nam deželah nemških!

Izguba bila je neizmerna in zadeti so jo čutili popolno, vendar poguma niso izgubili: Slomšek ne sme, ne more umreti, klicali so si rojaki; vzela nam je sicer zemlja njegovo telo, toda zastoj skušala nam je vzeti njegovega duha; zastoj, ker tega nam je zapustil blagi škof v raznih, mnogoštevilnih in izvrstnih spisih svojih! Kar nam je grozila vzeti smrt, to nam je obraniti. Ne bodo sicer več „Drobtinice“ *) donšale leto za letom prisrčnih spisov plemenitega škofa, ne bodo več zbiral skrbni pastir svoje čede, ne bodo več stiskalo ljudstvo po cerkvah, kjer je hodil modri njih varuh, da bi poslušalo govornika, ki je govoril „kakor bi rožice sadil“: vse to je bilo, žal, da je minulo, toda spisi njegovi, iz katerih nekako ljubo in veličastno odréva značaj Slovencev — njih žarna ljubezen do vere in domovine svoje —, morajo se zbrati in izdati: ta sklep so storili Slovenci že tedaj, ko še ni pokrivala hladna gomila trupla Slomškovega!

In čez dvajset let? — Kako je s Slomšekom, apostolom slovenskim? —

Pač želeli bi vsi, da bi že imeli pred seboj zbrane spise njegove, toda razmere naše — Slovincem vedno neprijazne — zabranjevale so, da bi bili že zbrani in med narod razdeljeni vsi Slomškovi spisi. Storjen pa je začetek: prve tri knjige so izdane in četrta obeta se nam za prihodnje leto. Čast gospodu Lendovšek-u, ki se je lotil težavnega, a vendar tako zaslužnega in potrebnega dela! Toda, kdo bi verjel, izdajatelj ni našel pri tem obče koristnem in potrebnem podvzetju dovolj denarne

*) Mnogih misel pa je, naj bi učeni profesorji s svojimi iskrenimi bogoslovci vzbudili „Drobtinice“ vnovič v spomin Slomšku in na korist svojim rojakom. Njih cena s tako različnimi predali je nad vse časnike; kajti časniki se pozgubijo, bukve pa se shranijo ter služijo vnukovim vnukom.

podpore, da mora čakati z nadaljevanjem svojega dela!

Ni tukaj vmetno, navajati različnih vzrokov za to žalostno resnico, vendar razlaga si je lahko vsakdo sam, ako pomisli, da je mnogo Slovencev, posebno duhovnikov, tako srečnih da imajo spise Slomškove raztresene po različnih knjigah in listih v prvi izdaji, da ti navadno ne kupujejo zbranih spisov; vendar to ni glavni vzrok.

Pač pa je glavni vzrok ta, ker Slovenci Slomškovih zbranih spisov nismo po svojih močeh razpečavali. Gotovo jih je mnogo med Slovenci, katerih še nikdo ni posebej opozoril na izvrstne te spise, ki so morda le v kakem časniku hitro pogledali to naznanilo, pa ga tudi hitro izgubili iz spomina vsled mnogih važnih poslov, kateri jim skoro ne dovoljujejo z naročevanjem izgubivati dražega časa. Tudi oni, ki že imajo spise Slomškove, bi se naročili na novo izdajo že iz praktičnega ozira, ker imajo tu gradivo lepo zbrano in vrejeno, posebno pa še pomislijo, da je nekaj del gledé jezika zastarelih, nekaj blaga pa, posebno drobnejega, ni še objavljenega; pri tem pa bi imeli še siadko zavest, da so s tem drugim pomogli do teh duševnih zakladov, kateri bi jih sicer ne imeli.

Tako smo premišljevali o izdavanju Slomškovih spisov in ko nam je zadnji čas došlo sporočilo, da po novem letu pride v tisk četrta knjiga Slomškova, vzbudila se je v nas goreča želja po svojih močeh pripomoči, da se prešnje knjige razpečajo in da se dobi mnogo naročnikov tudi za četrto knjigo. Kdor vó, kaj da je bil škof Slomšek svojim bogoslovcem, kako da jih je ljubil, kakor skrben oče; kdor bere njegove spise, v katerih se obilokrat tudi ta ljubezen tako ljubo razodeva, pač lahko razumé, zakaj da se ravno naša srca tako vнемajo zanj, zakaj da se naše želje razodevajo po zbranih spisih njegovih! — Priporočati jih bi bilo odveč, kajti oni, ki jih ne poznajo, ne morejo si misliti, kako ceno hranijo spisi v sebi; onim pa, ki jih poznajo, bi jih dovolj dostojno in vredno ne mogli priporočiti.

Sklenili smo toraj, prevzeti nalogo častno — posebej za bogoslovce — po moči nabirat

smemo imenovati Predadamovcev, marveč Adamovce, ker so pravi potomci Adamovi; ako pa pri ti besedi razumevamo človeku podobne živali, potem pač noben razumni človek ne bo govoril o zgodovini Predadamovcev.

Drugič pa tudi to, kar pisatelj sam navaja iz prazgodovinske dobe, nikakor ne govori za njegovo razdelitev; marveč kaže, da bo se ta razdelitev dala vporabiti k večjemu za posamezne ljudstva, ne pa raztegniti na celo človeštvo. V ti deželi nahajamo n. pr. le divje lovce, v drugi pa omikano ljudstvo, ki ima za seboj že slavno zgodovino, in to ob taistem času. V gostih gozdih Germanije dirjali so divji Germani za divjačino; Rimljani so pa ob taistem času živeli tako mehkužno in potratno v svojih palačah in po toplicah, kar se je le dalo. To velja tudi za sedajnost. Koliko je še divjih ljudstev na svetu, in vendar gotovo nikomur ne pride na misel trditi, da radi tega živimo še v prazgodovinski dobi. Iz vsega se razvidi, da razdelitev „človeškega bivanja na zemlji v dobo prazgodovinko in zgodovinko“ nima nikakega pomena in ni tako znana, kakor Šubic trdi.

Le še par besed o tistih ljudstvih, ki so si postavljale na kole nad močvirja in jezera

svoje kočé. O divjih lovcih nam je pač malo znanega in gotovo velja o njih, da niso poznali stalnega doma in blagoslova njegovega. Ne upal bi si pa tega trditi o ljudstvih, ktere so si postavljale svoje stavbe nad vodo. Te ljudstva, ki so s tolikim trudom postavljale nad močvirja in jezera svoje kočé, pač niso bile tako nespametne, da bi bile z velikim trudom napravljeno stanovanje v naslednjem trenutku zopet zapustile. Ljudstva, ktere so se jih posluževale, pečale so se s poljedelstvom in živinorejo. Obdajale so te narode taiste rastline in živali, ktere se ali še sedaj nahajajo v dotičnih krajih ali pa so pred nedavnim časom izumrle. To velja zlasti o Švicarskih stavbah na koleh, ktere so ondodni učenjaki, med njimi Herr in Rütmeyer kaj temeljito preiskali. Hassler, ki se je mnogo bavil s stavbami na koleh, pravi, „da se mora vedno na to opozarjati, da imamo pri stavbah na koleh opraviti z ljudstvi, ktere so se pečale s poljedelstvom, in da nas kar nič ne sili, pri določevanju starosti poseči nazaj čez 1000 let pred Kristusa.“ Vidi se tedaj, da pripadajo stavbe na koleh zgodovinski dobi in da nam ni treba sezati Bog ve kako daleč nazaj v sivo preteklost. Naj pri ti priliki omenim še najstarejšega zgodovinskega sporočila, ki ga imamo o stavbah na koleh. To sporočilo podaja nam Herodot iz časa, ko so se Perzijani borili z Grki. Herodot namreč pripoveduje o Tracijskih ljudstvih, katerih Megabazus ni mogel premagati. Njih stavbe pa takole opisuje: „Na visokih stebrih (koleh) sredi jezera stoji skupaj se držeči krov, na ktere vodi iz suhega ozek mostič. Kole, na kterih stoji krov, postavljali so meščani sploh že od starih časov, kasneje pa je bilo to po postavi določeno in sicer takole: vsak mož ki se oženi, gre v gorovje Orbelus po tri kole in je zabije v duo jezera, oženi se pa vsakdo večkrat. Ondi pa takole stanujejo: Vsakdo ima na krovu jedno kočé, v kteri stanuje, skozi vrata pa se pride iz krova k jezeru. Manjše otroke privežejo za nogo z vrvice, da ne padejo v vodo. Svoje konje in svojo tovarno živino krmijo z ribami; teh je zelo veliko, tako da, ako se skozi odprte vrata spusti prazen jerbass na vrvi v jezero in se čez malo časa zopet nazaj potegne, je napolnjen z ribami. Po tem ovinku, kamar so me zapeljale stavbe na koleh, hočem prihodnjč nadaljevati s presojevanjem Šubicevega spisa. (Dalje prihodojč.)

naročnikov za vse dozdej izdane knjige, obenem pa tudi za četrti, ki bode obsegala raznovrstno blago ter takoj tudi pričetki to delo.

Gospode pa, do katerih se bomo z besedo ali pismom s prošnjo obrnili, prosimo, naj nam oprosté to mladeniško predrznost, ter naj sami močni nas slabe blagovoljno podpirajo pri tem početju.

Bogoslovci slovenski! v Mariboru, Gorici in Celovcu, stopite z nami v eno kolo, ktero naj deluje tako dolgo, da bode imel slovenski narod pred seboj vse zbrane spise prvega našega pisatelja, šestnajstero knjig, o katerih bode s popolno pravico smel reči vsak Slovenec: To je domače, to je slovensko, to je naš!

In v to pomozí Bog!

Bogoslovci Ljubljanski.

O vzrokih boja med pogansko-rimsko državo in krščanstvom.

Nastopni govor 14. okt. 1882, govoril Dr. Friderik Maassen, sedanjí rektor dunajskega vseučilišča.

(Dalje.)

In v resnici, kakor čudno se tudi glasi, z rimskega stališča moremo ravnanje proti kristijanom še človeško imenovati. Ni treba misliti, da so imele sodnije oblast k smrti obsojevati kristijane radi vsacega načelnega upora proti darovanju cesarskim bogovom, proti skazovanju božje časti cesarju. Rimska država je rajši smrtjo kaznovala le trdovratnega zaničevalca nj. veličanstva, kojega nepokorščina se ni dala nobenim sredstvom premagati.

Milostljiveje ravnanje bilo bi za-njo (državo) abdikacija (odpoved).

Če toraj Atenagora v svojej Marku Av. poslanej obrambi za kristijane ne ume, kako da je celó pod blago in človeško vladno tega cesarja položaj kristijanov gledé verske prostosti tako izjemen, je to le „captatio benevolentiae“, ali pa apologet ne pozná pravega vzroka preganjanju. In če znan novejši francoski pisatelj*), ki se ne prišteva k apologetom krščanskim, obžaluje, da se njegov ideal, modri cesar, ni rajši poslužil početnih šol in racionalističnega državnega poduka proti kristijanom, mestí da jih je metal levom ali posajal na razbeljen stol, je morda ta misel dovtipna, da bi jo pa s zgodovinskega stališča važno imenovali, gotovo ne zasluži.

Zastonj so zatrjevali kristijani, da molijo vsaki dan za cesarja, da prosijo za-nj iz nebes vse mogoče dobro: dolgo življenje, srečno vladarstvo, varen rod, hrabro vojsko, zvesto staršinstvo, pošteno ljudstvo, mirno državo, in karkoli si človek in cesar želi; — dokler niso hoteli k cesarju moliti, bili so države sovražniki.

Zastonj so se sklicevali na to, da so bili vedno le pogani, ne kristijani, ki s svojim obrekovanjem celó cesarju niso prizanašali, pogani, ne kristijani, ki so netili veleizdajske ustaje, pogani, ne kristijani, ki so skušali cesarja umoriti; — da se krščanstvo zлага z glavnim načelom starodavne države, z njeno neomejeno, popolno oblastjo, tega se jim ni posrečilo dokazati in se jim ni moglo posrečiti.

Slednjič so kristijani zastonj trdili, da je brezumno in krivično, če se jim usiljuje versko dejanje. „Kaj je vendar vam már, če si hočemo nakopati jezo Jupitrovo ali Janovo?“ (Tert.) V očeh Rimljana bile so to prazne re-

torične besede. „Če ti iz verskega prepričanja rimske bogove častiš ali ne, to nas kaj malo briga. Toda ubogati moraš rimsko državo ter opravljati obrede njenih bogov.“ (Ac. proc. s. Cyp.)

Ostane toraj le vprašanje: So li mogli kristijani udati se postavi rimske države ter darovati. Ali niso prav imeli pogani, ki so dejali: saj vendar ni nič hudega za plačilo življenja reči: *Kúpis Kaíσαρ* ter darovati; marveč je brezumnost, da tega ne storé, ko pač nobeden kristijanom ne brani ukľjub daritvi pri njih veri ostati? In v resnici, je li šlo za kaj drugega, kakor za neke obrede? Saj je bil komaj še kteri omikan Rimljan, ki bi bil veroval na resnico rimske vere, na bitnost državnih bogov. Da bi se pa kdo daritvi zoperstavljal, to ni prišlo nikomur na misel. „Če te božje podobe res niso nič, kako more tu tako grozno biti, jim darovati?“ „Kaj pa more škodovati, če se kdo potruði za prijaznost in milost vladarjev tega sveta?“ „*Εἰς βασιλεὺς*“, zakliče Celzus; „če uničíte ta nauk, pridríla bode povodenj barbarstva ter vas in nas odnesla.“

Nasproti vsemu temu niso mogli kristijanov v velikej večini z nobenim sredstvom prisiliti, da bi darovali.

Vzrok je ta: Karkoli tudi si je mislil posemezni pogan o daritvi, vendar niti pogani niti kristijani niso najmanj o tem dvomili, da kristijan s tem odstopi od krščanske vere v enega samega Boga, če je pokoren državni postavi ter daritev opravi. K temu odstopu ga prisiliti, to bil je praktičen namen krvavih in strašnih priprav, ki jih je rabila rimska država. Od tod tudi to veselje na eni, ta žalost na drugi strani, če je mučenega kristijana slednjič trpljenje premagalo, da je odpadel.

Da daritev nič manj ni pomenila kakor odstop od krščanske vere, to spoznanje zatoženih kristijanov se jasno in določno razvidi iz njihovih odgovorov na ukaze cesarskih namestnikov; akoravno se posamezni odgovori različno glase:

Tukaj nekaj vzgledov:

„Jaz sem kristjan in molim pravega Boga v nebesih, podobe malikov pa nikdar več.“ — Ali: „Jaz skazujem cesarju čast, ki se mu kot cesarju spodobi. Svoje molitev pa obračam edino le k Bogu.“ Ali:

„Prosim Boga za blagor cesarjev; daritve pa ne smé niti cesar zahtevati, niti jaz opravljati. Kdo vendar bo daroval človeku?“

Ali tudi kratko in jedrnato:

„Kristjanje smo in ne odstopimo naše vere.“

Brez ugovora bili so kristijanje tudi pod poganskimi cesarji dobri podložniki. Krščanski nauk o pokorščini do oblastnije spolnjevali so vestno. Pa pokorščina krščanska ima svoje meje. V tem loči se od pokorščine, ki jo tirja poganska država. Dokler ta nobene višje zapovedi ne pusti veljati od svoje volje, ima kristijan postav, ki je nad državno zapovedjo: zapoved božja in povelja krščanske vere. Kjer zapoved državne oblasti nasprotuje božjej postavi, tu se kristijanu ni treba njej pokoriti, temuč jej odreči pokorščino. Tu velja beseda apostolov: „Boga je treba bolj slušati, kakor ljudi.“

Tako je bil toraj razpor med rimsko državo in kristijani v tej zadevi neizogibljiv. Noben del se ni mogel podati, da bi s tem ne odstopil od svojih načel.

Sovraštvo pa do človeštva, kterega so pogani kristijane obdolževali, bilo je večjega pomena, kakor zanikanje božjega veličanstva rim-

ske države. Nasprotje med rimsko-paganskim svetom in krščanstvom séga popolnoma v življenje v vseh njegovih razmerah, najglobotjijih in najobširnejih.

Vsled premnogih stališč ostati moram tukaj le pri načrtih.

Misli na svetovno vero pogani ne morejo razumeti. Po mislih Celzovih je nemogoče, da bi vezala ena sama verska postava prebivalce Evrope, Azije in Afrike, Grke in barbare do konca sveta. Krščanstvo pa se razglašá v nasprotju z vsemi dosédanjimi verami kot vera, ustanovljena za vse človeštvo. Ne kot rešitelj enega ljudstva, temveč kot rešitelj človeštva umrl je Kristus na križi. „Na celem svetu, kot priča vsem narodom oznanjeval bode se evangelij.“ (Mat. 24. 14). S tem se je vresničila ideja človeštva kot jednote, ki je bila znana poganom le kot filozofična posnema (abstrakcija). „Svet je pri nas le ena država, ki obsega vse ljudi“, pravi Tertulijan. Pregraja, ki jo je bil postavil stari vek med državami in narodi, bila je s tem razdrta. „Tu namreč ni razločka med Judi in Grki; kajti eden in isti je Gospod vseh,“ pravi apostol. In ko dalje krščanstvo s priliko o usmiljenem Samarijanu pojasni ljubezen do vseh ljudi ter jo kot zapoved proglašá, zavrženo je v starem veku merodajno načelo razmerja med narodi in državami. Dokler obstojí po starih nazorih pravica države le za njene podložnike, in nasproti ptuji državi ni prave krivice, dokler je smatral Rimljan vsacega ptujca kot sovražnika, kot „hostis“; — uči krščanstvo, da naj tudi ptujca brez vse izjeme imamo za „bližnjega“.

Kar se prihodnosti tiče, postavljen bil je temelj za novo pravo med narodi. Popolnoma drugača sodba pa bila je kristijanom za pretekli in sedanjí čas o lastni državi, kakor pogonov!

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 22. decembra.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja. Šolska komisija gosposke zbornice je začela svoje posvetovanje ob navzočnosti náučnega ministra. Udje Šmerlingove stranke (knez Adolf Auersperg, vitez Brucke, pl. Hasner, Baron Hye, opat Karol iz Melk in knez Friderik Liechtenstein) niso prišli k seji in baje tudi v prihodnje ne bodo prišli.

Zbor antisemitov na Dunaji, od katerega pa vstavoverni listi molče, je bil 14. t. m. na Dunaji. Pred predsedništvom g. Holubka se je zbralo nad tisoč ljudstva po večem obrtnikov v dvorani „zu den drei Engeln“, posvetovali so se o naslednjih resolucijah. 1. Zbrani izjavijo, da je bilo delovanje tako zvane vstavoverne stranke škodljivo državni in ljudski koristi. (Jednoglasno sprejeto). 2. Državni zbor naj se razpusti. (Zavrženo z veliko večino.) 3. Nadejajo se, da bode vlada na novo izvoljene zastopnike ljudstva krepko podpirala in ostala pri napredku v gospodarstveni stroki, ter podelila državljansko pravo tudi delavcem. G. Valduga je prašal: ali imamo pravico pritoževati se? Odgovor je bil: sami smo krivi, da gre od l. 1848 zmirom navzdol; judom smo dali jednake pravice, a nismo se združili, da bi se bili branili nastajočemu zlegu. Namesto varovati krščanske koristi, volili smo jude za svoje zastopnike v državni zbor. Jude strahujejo vstavoverno stranko, judovske koristi so bile merodajne pri razglašnji novih postav. Ne vlada, niti judje niso krivi, ako 2 milijona judov strahuje 35 milijonov kristijanov. Braniti hočemo svoje krščanstvo, katero se

*) E. Renan *Marc Auréle et la fin du monde antique*. Paris 1882.

sistematično napada, hočemo pa tudi v družinskih in socijalnih razmerah složni biti. Bliža se božični čas. Držimo se sedaj in vselej pravila: kupuj le pri kristjanih!

Slaboznani Oberdank, ki je hotel z bombami cesarsko rodovino vamrtiti je bil v sredo zjutraj obešen.

Mohamedani v Bosni so dobili domačega verskega poglavarja, Reis-el-Ulema. V to čast je bil odbran Mustafa Omerovic. Ob enem je bil ustanovljen zbor ulemov. S tem je postala mohamedanska cerkev v deželah na novo obsedenih samostalna in nezavisna od Carigrada v vseh upravnih zadevah. V zboru ulemov so štirje sodniki: Hassan Pozderac, Mehmed Skalic, Nuri Hafizovic in Hussein Ibrahimovic. Imena kažejo, da so to poturčeni Slovani. Bosna je bila 400 let pod Turkom, in v tem času se je bosniška gospoda poturčila, a revno ljudstvo je ostalo krščansko, na take dejanske razmere mora gledati vlast, ki deželo posede, vzlasi pa Avstrija, ki je (oficijno) prišla le mir delat v Bosno.

Iz Budapešte. 19. dec. Ogerski deželni zbor v Budapešti je dovolil, da se davki smejo zopet za mesec dalje pobirati. Pomankljivej l. 1882 se bode s tem poravnal, da se izda za 1 milijon pet odstotne papirne rente. Več občin je prosilo, naj se izvede postava, ki veleva ljudskim učiteljem naučiti se madjarskega jezika. Prošnje se imajo z ozirom na postavo l. 1879 oddati naučnemu ministerstvu. Poslanca Herman in Zaj želita, da bi se postava izvela. Tisza opomni na to, kar je že storilo sedanje ministerstvo za razširjenje madjarskega jezika. Vsakdo mora želeti, da se to zgodi polagoma brez sile in v tem smislu sprejema minister nasvet odsaka za prošnje. Potem se sklene prenehati s sejami do 10. januarija.

Ogerski državni zbor se je dosihmal posebno pečal s stroškovnikom. Pri tem so prišle vsake vrste reči v razgovor in pretres, kakor se vsak čas godi pri posvetovanju o stroškovniku, ki sega v upravo, sodnijo, trgovino i. dr. Pri posvetovanju o stroških za javna dela je poslanec Rohonci imenoval vradnike pri ministerstvu prometa „druhal sleparjev“ in na to sta se streljala Rohonci in Hieronimi načelnik temu oddelku v ministerstvu. — Kaj takega se menda nikjer drugej ne zgodi, da se zmerjajo huje od navadnih razsajevalcev in potem še streljajo vrhu. „Extra Hungariam non est vita.“

Seje so bile le tačas živahne, kedar je šlo za osebnosti, sicer pa ni bilo nikjer duhovitosti marveč dušna pustota je vladala sploh. Levica je kakor vselej tožila v državni spravi, a za take tožbe se sedaj ne zmenijo več, ravno toliko se veruje vladnim zagotovilom, da gre vse na bolje. Ako pomislimo, da je revščina čedalje več, da se ljudstvo kar trumoma izseljuje, da so se posilne prodaje strahovito narasle, da kmetijstvo čedalje bolj propada, a narodni prepiri od dne do dne rastejo, moramo spoznati, da so vsa taka zagotovila bridka ironija na besede ministre. Pa kakor drugod so tudi tukaj posamezni, ki povzdigujejo svoj glas, in kažejo na druga pota, ako hočejo kedar priti iz te zadrege, med take se pršteva grof Apony, ki pa se oglasi le tačas, kedar ga kdo naprosi, t. j. kedar je napaden, kakor se godilo takrat, ko je poslanec Herman napadal gospodarski kljub, kateremu je Apony delavni ud, in je Herman zaničljivo govoril o socijalističnih aristokratih.

Grof Apony ga je dobro zavrnil rekoč, da ima aristokracija pravico pa se tudi dožnosti te zaveda, kateremu se je več dalo, od

tega se tudi več terja: Tiste kramarske duše, ki gledajo le na to, kako da bi bližjega odirale, tega ne razumo. Grof Apony pa je rekel na dalje, da se s Bismarkom vjema v tem, da mora država tudi kaj storki za delavce. — Država mora varovati slabejega, da ga močnej ne zatira, to je pravi socijalizem. Ako država tako postopa ni starokopitna, pa-tudi ni revolucionarna, ampak nje prizadevanje je napredovanje na podlagi krščanstva. Izvrstno je tudi bilo, ko je Apony kazal nedoslednost tistih ki se poganjajo pri obitu za prisilne zadruge in za dokaz sposobnosti za zemljišče pa zahtevajo popolno svobodo za razkazovanje in razprodajo. Rekel je med drugim, da je zemljiščinih posestnikov od leta do leta manj, parcele so tako razdrobljene, da so komaj za obdelovanje, cele občine so uže prišle ob svoje zemljišče, oderuštvo ne zatira tolikanj večih posestev marveč le male kmetije na nič devije. — To jo gotovo, nekaj se bode moglo zgoditi, sicer dežela uboža in še davkov ne more plačevati.

Vnanje države.

Potruje se vesela vest, da je vendar **pl. Giers sklenil pogodbo s svetim Očetom** zaradi ruskih katolikov. Kar mesce in mesce niso dosegli z dopisovanjem, to se je zdaj zgodilo v malo minutah. Rusko je privolilo v nameščenje spraznjenih škofij in se tudi v notranje cerkvene zadeve ne bode vtičovalo, a kar se tiče narodnosti, se tudi Vatikani noče vtikati v prepire med Poljaki in Rusi. Da se je res nekaj doseglo, priča tudi to, da so sv. Oče sprejeli velikega kneza Konstantina, očeta in sina.

Iz Francoskega. Zbornica poslancev je sprejela s 461 glasovi zoper dva izredni stroškovnik za l. 1883. Desnica ni glasovala. Vlada je sicer zagotovila, da bode velika dela pri železnicah kar moč, vtesnila. Na jednaki način, kakor je desnica v avstrijskem državnem zboru svetovala, začeli so napravljati obrtniške zadruge po Francoskem, tako n. p. v Tolouse, Limoges, Bordeaux, Agen; vrhovno vodstvo zadruge v Tolouse so v roke dali trem delavcem, trem mojstrom in trem ravnanjem udom. Zadnji trije sestavljajo častni odsek, in so poklicani poravnati neslogo med delavci in mojstri, ker sami niso prizadeti, so toliko bolj sposobni, razsojevati prepir.

Francozje se boje, da bi Nemci ne zvodili vse kupčije po Gotthardovi železnici, zato se pripravljajo, da bi Alpe na Švicarskem kje predrli, mislijo tukaj na goro Simplon, čez katero je Napoleon I cesto naredil. Več poslancev je sklenil, nasvetovati postavo zaradi predora čez Simplon.

Zarad nemirov med dijaki so zaprli šole v Tolouse.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 18. decembra. (Češka šola. Mestni odbornik Staudinger.) Liberalci so mislili, da se bode vlada Bog zna kako prestrašila demonstracij, ki so jih mestni in deželni zastopniki s svojo odpovedjo napravili v deželnem šolskem svetu. Pa vradna „Abendpost“ omenja, da se vlada zato ne bode zmenila, in da bode ravnala postavno kakor na Tirolskem in Predarelskem, ker so se tudi deželni zastopniki branili vstopiti v deželni šolski svet. Ta izjava je liberalcem sapa zaprla in „Deutsche Zeitung“ pravi, da je mislila, da sklep mestnega odbora dunajskega bode imel vsaj več veljave, kakor pa sklep kake predarelske vasi. Gospoda ne pomisli da pred postavo Dunaj ravno toliko velja, kakor naj-

manjša vasica, in da vlada tudi Dunaju ne sme in ne more odjenjati, kadar kaj nepostavnega zahteva. Krajni šolski svet v favoritskem predmestju zaradi češke šole, ki se ima tam vstanoviti, sicer ni odstopil, pač pa je sklenil resolucijo, da obžaluje, da se je vled te šole napravila združba med prej toliko mirnimi prebivalci dunajskimi.

Mestni župan napravil je v soboto zvečer odbornikom večerno veselico. Starosta odbornikov, Staudinger, je napil županu, potem pa šel trkat s svojimi tovariši. Pa v sosednji sobi zgrudi se na tla; navzoči zdravniki mu brž priteko na pomoč, pa izrekó, da je za srčnim mrtudom umrl. Veselice bilo je takoj konec in odborniki so se potrfti razšli domu.

Iz Celovca, 16. grudna. (Zaupnice. Naš položaj. Državni zbor.) Gospod prof. Einspieler je dobil zdaj zopet kakih pet zaupnic, tako da jih ima vseh skup že 17, reci sedemnajst. To pa ne od kakih privatnih oseb, ampak le od šolskih in občinskih svetov, tedaj od korporacij, ki so poklicane govoriti v imenu ljudstva! Ali si bodo pač še vedno upali nemški poslanci trditi, da so vsi koroški Slovenci zadovoljni z nemškimi šolami? Mi smo zdaj že prepričani, da je njih večina nezadovoljna, kajti če prav iz vseh občin in far ne pridejo izjave v tem smislu, vemo že zakaj da ne, ker pisal sem Vam že zadnjič, kako se pri nas občinski zastopi delajo in kako fužinarji, grajski in podvzetniki pritiskajo na ubozega kmeta, da mora svoje nasprotnike voliti. Kakor so v Rudnu slovenskim kmetom usihli nemšk zastop, tako delajo tudi drugodi, kjer so kake fužne ali kjer je dosti uradnikov.

Predstavite si le kranjsko „Industriegesellschaft“, kako sovražna je ona Slovincem in koliko kvara dela narodni stvari na Gorenjskem. Vaša „Industrie“ pa še ni nič naproti koroški „Union“ in drugim fužinarjem, ki imajo tako rekoč vse koroško premoženje v rokah, ker grofi in baroni so tukaj tudi fužinarji. Kmet koroški je večidel malo premožen in brez vsake organizacije. Kaj bo opravil proti družbi, ki predstavlja vso kapitalno moč dežele?

Začelo se je sicer tudi od zgoraj daniti za našega kmeta. Kakor je videti iz obravnave v avstrijskem in berlinskem državnem zboru; duh časa sili na to, da se omeji in zdrobi vsemožnost kapitala, ter da se kmet in obrtnik rešita iz krempljev kapitalistov in postavita na stališče, ki jim tudi brez denarja zagotavlja življenje. Ako Bog da, da bi do tega prišlo, potem bo nastopil boljši čas tudi za koroške Slovence, kajti oni so po večini kmetovalci, nekteri tudi rokodelci; do zdaj so bili v strahu kapitala, toraj so dostikrat več iz bojazni, ko iz prepričanja glasovali za naše nasprotnike. Potem se bo to obrnilo.

V tem letu, odkar „Ma“ izhaja, začeli so se naši ljudje precej zbuhati. Vprašanje pa je, ali se bo ta ogenj sam iz sebe ohranil, če ne bo iz sosednih Slovencev vedno novega netiva dobival. Velika neprimčnost je za nas to, da smo po hribih preveč ločeni od svojih rojakov na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem. Zato moram ponoviti misel, ki se je že večkrat v slovenskih listih razpravljala, namreč da bi se morala napraviti železnica iz Kranja skozi Kokersko dolino, Jezerski vrh, preko Kaple in Dobrle vasi do Velikovca. Mesto Velikovec ima važno lego za kupčijo, ima tudi živahne tržne dneve, poleg Beljske in Celovca zavzima tretje mesto gledé kupčije in bi se gotovo še povzdigovalo, morda celo na prvo mesto, ako bi se naredila imenovana

železnica. Kranjci izvažajo na Koroško moko, špeh, prešiče, tudi platno in sukno, pa izdelke domače kranjske obrtnije, ribniško suho robo, slamnike itd. Iz Koroškega pa bi lahko dobivali železo, ker je Velikovec blizu koroških železnih fužin in bi se dala železnica, če treba tudi do Hüttenberga podaljšati; tudi rež in lepa goveja živina bi se dala po tej železnici v južne kraje izvažati. Kadar bo dolenska železnica izdelana, zamoglo se bo tudi dolensko vino naravnost na Koroško dopeljvati in tekmovati z ogerskim, ker zdaj se na Koroškem največ ogerskega vina popije. Iz vseh teh vzrokov mislim, da bi se železnica iz Ljubljane v Velikovec splačala. V Kamnik se bo tako železnica delala; zdaj je pa tudi med Kamnikom in Kranjem lepa dolina, ki bi se imela za kupčijo odpreti in s svetom zvezati; zato bi jaz mislil, ko bi tista družba, ki bo dolensko železnico delala, prevzela tudi železnico v Kamnik, iz Kamnika čez Šenčur v Kranj, iz Kranja pa naprej na Koroško do Velikovca ali pa do Hüttenberga.

Reklo se bo: saj nas že Rudolfova železnica veže s Koroško. Toda ta zveza je ne popolna, ker mnogo rodovitnih in obljubljenih krajev na Koroškem na strani pušča; vrh tega pa je ovinek preko Trebiža prevelik, predrag; iz Kranja do Velikovca bi se prišlo v istem času, ko zdaj iz Kranja v Trebiž, razloček pa je ta, da je Velikovec že v sredi dežele, Trebiž pa v neznatnem kotu Koroške.

Naj toraj naši merodajni rodoljubi prevdario važnost te železniške črte in naj jo skušajo izvršiti. Dr. Lovro Toman nam je pridobil gorenjsko železnico, vprašanje dolenske železnice je v sled prizadevanja naših rodoljubov že skoraj dozorelo; največjo zaslugo pa si bo pridobil za koroške Slovence, kder nam pribori železno črto Ljubljana — Kamnik — Kranj — Kokra — Jezero — Kapla — Žitara vas — Dobrla vas — Velikovec.

Iz državnega zbora se sliši, da so česki poslanci malo zadovoljni z ministrom Konradom in da zahtevajo odločno, naj se ravnopravnost zlasti na Moravskem enkrat v dejanji izvede. Položaj Moravcev ni ravno izvrsten, vendar je stokrat boljši od onega koroških Slovencev. Tam imajo vendar narodne ljudske šole in že več českich srednjih šol; mi bi bili pa srečni, ko bi imeli le narodne ljudske šole. Zato upamo, da slovenski poslanci na nas ne bodo pozabili in da bodo ravno tako energično kakor Čehi reklamirali naše pravice. Naše zahvale naj bodo že zanaprej zagotovljeni!

Domače novice.

V Ljubljani, 23. decembra.

(Predstava rojstva Kristusa.) Včeraj točno o 5 $\frac{1}{2}$ uri popoldne se je vršila v Marijanišču prva predstava Rojstva Kristusovega v šestih oddelkih in ravno toliko žvih podobah.

Če navodimo tū podobe je s tem naznanjen tudi obseg besed in petja. V prvi podobi kažejo se preroki stare zaveze v Izraelu in Sibile, neke prerokinje med neverniki — hrepenenje po Odrašeniku. V drugi podobi se prikaže angelj Gabriel Mariji Devici ter ji naznani nebeško češenje: Češena si Marija, milosti si polna itd.

Tretji oddelek preslavlja tiho, blaženo noč, ko je Kristus prišel v dolino solz, da človek bil bi oteč. Podoba kaže oznanje rojstva Izveličarjevega po angelju pastircem.

V četrtem oddelku pastirci Odrašenika

pozdravljajo, preslavlajo in molijo. Podoba kaže pastirce pri jaslicah.

Tudi peti oddelek preslavlja rojstvo Božega Deteta in podoba kaže svete tri kralje v molitvi pred detetom Jezusom.

V šestem oddelku se razodeva občna radost po vsem svetu, da Izveličar je rojen, da človek oteč pogubljenja in greha. Teda se tudi vedno ponavlja slava, slava, slava Bogu na visokosti, ki je skazal človeštvu toliko ljubezen. Podoba kaže blagoslovljajoče Detje, kterega angelji molijo.

Pevci so svojo nalogo izvrstno dobro rešili, podobe so bile jako lepe, razsvitljene z svetlobo magnezije. Ploska in pohvale je bilo mnogo; zadnja podoba se je zaradi tega trikrat ponovila.

Predstava je bila dobro obiskovana, pa, naj bili bi želeli, kakih 10—20 oseb bi se bilo še pod streho spravilo. Naj berž je bilo po mestu premalo od tega znano. Kdor je zdaj zamudil, še lahko zamudo popravi, ker predstava bo ponovljena sv. Štefana večer o 5 $\frac{1}{2}$. Vstopnice se dobivajo v nedeljo v „Collegium Marianum“ po 50 in 20 kr.

(Iz srenjskega zbora) mestne občine v Ljubljani dne 21. t. m. Predsedoval je župan Graceli in navzočih je bilo 23 obč. svetovalcev.

— Župan je naznanil, da so svitli cesar sprejeli zahvalo mestnega odbora za zidanje izobraževališča za učitelje in učiteljice, ki bo stalo 165, av gld. — V slavnostni odsek za praznovanje 600letnice, od kar pripada Kranjsko slavni rodovini Habsburški, sta bila izvoljena namesto g. g. Potočnika in dr. Supana obč. svet. dr. Moše in A. Dreo. V denarstveni odsek je bil voljen zoprt obč. sv. Hribar, ki je bil izstopil. Namesto izstopivšega stavbnega svetnika G. Potočnika je bil voljen v stabni odsek, obč. sv. Bleiweis pl. Trsteniški, v policijski odsek obč. sv. Štupica in v komisijo za mestno olepšanje obč. sv. Peterca. Obč. sv. Lukman je obširno in dokazovaje s številkami poročal v imenu denarstvenega odseka o ljubljanskem posojilu, imenoval je posojilo ugodno sklenjeno in na svetoval: srenjski odbor naj vzame poročilo denarstvenega odseka na znanje. O tem nasvetu je bila daljša debata, vdeleževali so se je obč. svet. Hribar, dr. Supan, dr. Zarnik, Petrčič in Lukman. Pri glasovanju se sprejme nasvet odsekov z 11 proti 10 glasovi, a nasveti g. Hribarja se zavernejo z 10 zoper 10 glasov. Seja je trajala tri ure. L. Ztg.

(Občni zbor ljubljanske čitalnice) bo prihodnji torek ob 11. uri popoldne v zgornji dvorani.

(„Slovenski Narod“) od srede 20. dec. je zasedlo državno pravdnštvo zaradi vvodnega članka, v katerem se je govorilo o premeščenju učiteljev na slovenskem Štajarskem in Koroškem.

(„Brenčelj“ št. 12), to je zadnji tega leta, je bil v četrtek konfisciran, zavoljo „Pavlihovega“ pripovedovanja o Lahih. Prišla pa je druga številka, ki se razpošlje naročnikom.

(Iz ljubljanske kuhnje) za uboge. Na sveti dan bodo reveže v ti kuhnji pogostili s pivico, ker dobrotljiva gospa Jeanette Recher je toliko darovala, da bude vodstvo moglo vsakemu nekaj dati brezplačno.

(Prošnja) Poleti je nekemu gospodu v Ljubljani prešla težka zlata verižica s križem. Čulo se je pa, da je nekdo tako verižico na prodaj ponujal v Tomačevem, Črnučah itd. Ako bi kdo kaj natančnejega o tem vedel, naj blagovoli to sporočiti vredništvu „Slovenca“, ter bude dobil tudi primerno plačilo, ako se posreči verižico zopet dobiti.

Razne reči.

— Čitalnica v Kranji ima občni zbor v nedeljo 24. t. m. Volilo se bude novo predsedstvo poročevalo v društvenem delovanju.

— Čitalnica v Postojni ima občni zbor 25. tega mesca popoldne ob 2. uri v društvenih prostorih. — Na dnevnem redu je tudi razgovor o „prenarejenih“ društvenih pravilih.

Jezičnik. Novice pa dr. Janez Bleiweis. Spisal J. Marn. XX. l. V Ljubljani 1882. 8. str. 74. Tega po „Učit. Tov.“ priobčenega opisa je nekaj zvezkov s sliko ranjcega Očeta Slovenskega naroda, s pregovorom, v katerem se pričujoči letnik posvečuje Franju vitezu Miklošiču k njegovemu 70. godu, in z razgledom o knjigah Bleiweisovih posebej na prodaj v katoliški Bukvarni à 70 sld., po pošti 75 sld. Kdor knjigo zapored prebere, kakor jo je pisatelj zvesto sestavil, poreče naposled: To je bil mož! To je bil oče narodu avojemu! Ta je res vitez! O prihki kaj več o tej slovstveni knjigi.

Umrli so:

18. dec. Ana Kristan, 9 let, tuberkuloze. Jurij Košmerl, župnik v pokoji, 91 let v Kravji dolini št. 11, za starostjo.

20. dec. Janez Kvas, 10 dni, slabost.

V bolnišnici 19. dec. Jože Suša, delavec, 54 let, France Pavlič, 81 let, starost. Jernej Pirnat, 88 let, starost.

Javna zahvala,

Svitli knez Hugo Windischgrätz je blagovolil 50 gld. za tukajšne revne darovati, in sicer za Klenik 20 gl., za Palčje 20 gl. in za Truje 10 gld., ki se bodo po visoki želji še pred prazniki razdelili. V imenu obdarovanih izreka podpisani visokemu darovalcu naj priščrniši zahvalo. Bog plati!

Duhovnja v Ternji 21. dec. 1882.

Ivan Lunder,
duhovnik.

Za božična darila

priporočam svoje izdelke!

V zlatu povite

urne verižice!!!

Tudi razpošiljam sledeče reči

☛ s pravim cekinskim zlatom ☛
pozlačene,

ki se od pravega zlata ne ločijo:

Urne verižice za gospode . . .	3 gl. 50 kr.
Urne verižice za gospe . . .	4 „ — „
Garnitura gumb za gospode . . .	1 „ 80 „
Garnitura gumb za gospe . . .	2 „ 20 „
Garnitura, brocha pa uhani najnovjše podobe . . .	3 „ 50 „

Prstani iz pravega 6 karatnega zlata z demanti iz Sumatre okinčani, ki se od pravih ne ločijo, po 5, 6, 7, 8, 9 in 10 gld. (Pri prstanih naj se naznani debelost prsta s papirnatim robeem.)

Vse pošiljam proti poštnemu podvzetju, Kdor pa prej po poštni nakaznici pošlje denar. pošljem mu reči brezplačno.

G. W. Schak,
Versandgeschäft, Prag.
Weinberge.

☛ Agenti se iščejo. ☛

Obče znane in izvrstne na
Tržaški razstavi s srebrno svetinjo
odlikovane

voščene sveče

iz čistega nepokvarjenega čebelnega voska
(7) priporočata

P. in R. Seemann v Ljubljani.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani